

Összeállító: KNEZT ZSÓFI

Összeállítás ideje: 1978.

TART.: ADATOK A NAGYKORPÁD FŐ U. 111-es HÁZ
BONTÁSI SEGYZŐKÖNYVÉHEZ

2 lap

Fotóanyag mutató: NAGYKORPÁD

Szakmutató: $\frac{XXXIII}{X}$

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRRA'S

ÁTVEZETVE AZ EGYS. LTK. 4087-es TÉTELE AVÓL

~~AZ EGYS. LTK. 4087-es TÉTELEVEL MÉR EGBEÉRIK!!!~~

A bontást 1978. június 10-11-én a Kaposvári Cukorgyár écs brigádja végezte.

A bontást megelőzően Sási János mérnök elkészítette az épület felmérését, illetve a bontási felmérő rajzokat, fényképeket. 1978. június 7-én ugyanő felhelyezte a számokat a gerendára. A bontás napján csak a szalufákat kellett számokkal ellátnia.

A bontásnál jelen voltak a Tervezőiroda részéről: Szabó Tünde mérnök, Somogyi Ágnes rajzoló, a Múzeum részéről Dr. Knézy Judit tudományos főmunkatársa és Sási János mérnök.

Az épületről az első és választos felmérést H. Kerecsónyi Edit készítette el 1968-ban. Felmérésének szövege itt mellékelve.

II. Épület: SOMOGY megye NAGYATÁDI járás

A település neve NAGYKORPÁD

Utcanév, házszám: Petőfi u. 111.

/rég. utcanév, dűlőnév/

Tulajdonos neve, lakása: Soós János u. ott.

Építés ideje: kb. 1800

/oromfal, mestergerenda/

Alaprajzi vázlat rövid leírása, helységek nevei, főbb méretek : Lásd 2.sz. épületfelmérési lapot és a hozzá tartozó telekholvondozási vázlatot.

Homlokzatok részlete és leírása: Végoromfalal nő az utca felé, mely egészében pelyvás sárral tapasztott. Sima, vakolatdíszok nem tagolják. A padlástér előtt két kis ablakkal, a szobában ugyancsak kettővel. Oldalvégig pitvaros, az első szegélyben ajtószertlen, íves kiképzéssel csatlakozik a homlokzati fal. Csontkakenttyolt, fehérre meszelt, ESUPPES.

Épületszerkezetek:

Fatalpas, fél méterenként kerékkel, pelyvás sárral tapasztott. Oldalt végig faragott szegélyekkel. Tetőszerkezete bárdolt gerenda, deszka fűdémes, kakaspántos mestergerenda, fűdémes. Jellegzetes tigris a kőnyék régi parasztházának.

Tüzelőberendezés vázlat, leírása, elnevezése:

Füstökonyháját kb. 15 éve bontották el. A konyhában most fehér asztali-sparhelt van, a szobában a régi barna szemeskályha helyén kis vas-kályha. Míg füstökonyhás volt, nagy kemencéje a konyha közepén, tűzhelye oldalt, a fal mellett állt.

Dutor, prés, kut és jellemző berendezési, felszerelési tárgyak elnevezése, leírása:

Ujabb, takaros.

A bontást megelőzően id. Skrablics Béláné sz. Sós Julianna a következő adatokat mondta el a házról s a benne lakókról:

Családszervezet:

A Sós család "fél sessió" volt, ami itt 9 holdat jelentett. Sós Julianna apai nagynője, Horgas Ilona nagycsaládi szervezetbe került, mikor e házba jött férjhez. Két fiu volt a háznál. Az első szobában lakott a családfeje, feleségével és az idősebb fiu családja, a hátsó szobában a fiatalabb fiu és családja.

Tüzelőberendezés:

A két szobában valamikor szemeskályha volt /a falkutatás is igazolja a konyhából fűthető kályhák valamikori meglétét/. Az első szobában barna mázas kályha volt. Hátral valószínűleg barna-mázas-zöld mintás lehetett /Horgas Ilona valamikori elmondása szerint/.

A konyhában közepén nagy szögletes kemence volt, melybe egyszerre 5 kenyér és egy "pompos" fért bele. A két oldalsó fal mentén tűzhelyek voltak, az első szoba fülöli sarokban katlan.

Skrablics Béláné elmondása szerint az 50-es években bontották el a konyhai tüzelőberendezést, melyre ő még pontosan emlékszik, mert innen ment férjhez az utca szemközti épületébe.

Első részletezése /a konyha földjére lerajzolta/ szerint a konyha tüzelőberendezése a következőképpen helyezkedett el.

A kályhanyílások közül az egyik, az első szoba felőli megmaradt, a másikra vonatkozóan azt mondta Skrublicsné, hogy meg lesz a helye a falban, csak a kémény építésékor tűntek be kb 20 éve.

Az első pillanatra szembejövő volt, hogy az első szoba felőli kályhalyuk nem 50 cm. magasságban indult, hanem a földtől 31 cm.-es magasságban. Erre rákérdeztünk, hogy lehet. Skrublics Béláné elmondta, hogy a tűzhely a kályhalyuk előtt a kályhalyuk szélességében alacsonyabban volt, a katlan felé és a másik oldalon felmagasodott egy téglacorral kb 10-15 cm-re. Emlékezése szerint a szemközti falnál nem volt a kályhalyuknak ilyen peremes, szögletes kiképzése és a tűzhely magasságából indult.

A hátsó falat elkezdték bontani. Mind a kályha, mind a katlan mögötti falrész faltól falig vastagon füstös volt. Második rákérdezésünkre Skrublics Béláné helyesbítette és kiegészítette korábbi állításait azsal, hogy a kemencének hátsó fala a konyha falától kb 15 cm-re volt, ugyanígy a katlan fala és a hátsó fal között is volt kb 15 cm-es távolság.

A kemencének elől és hátul is a sarkában 1-1 szellőzője volt, felülről egy téglányira, oldalról 2 téglá határolta. A kemencének bádog ajtaja /egyes ajtó/ volt.

A katlan méreteire ismételtén rákérdezve a következő derült ki: a katlan magassága kb 94 cm /azt a fal elszineződése is jelezte oldalt/, a tűzhelynél 2 téglá szélességével /28 cm/ szélesebb volt úgy, hogy a kemence és katlan köze csak oldalt állva lehetett beiférni. A kályha szájától a katlanig tartó 25 cm-es szakasz magasabb volt egy téglacorral a kályhaszájnál. /II. rajz/

A katlan szélessége 28 cm-rel nagyobb /101 cm-es/ a tűzhelynél és a tüzelése a külső sarokról történt. A kályhalyuknál a falvastagság 12,5 cm. A díszesen kiképzett kályhalyuk felső pereme 12 cm-re ugrik ki előre. /III. rajz/

A másik kályhalyuk helyét a hátsó szoba falának leverésével tudtuk pontosan rögzíteni, mivel a konyha felől a kémény építésékor jóformán teljesen levertek a füstös falrészeket. A kályhalyuk környéke téglából van rakva, egyébként a falban a karók és a támasztófák látszottak a küzbülső falaknál is.

A kályhalyuk a földtől 44 cm magasságban kezdődött. /Nyilván egységesen ilyen magas volt a sárpadka végig./ A hátsó faltól 218,5 cm-re, szélessége 40 cm, magassága 5 téglamagasság, azaz 43 cm, a tég-

lával kirakott rész kétoldalt kb 60-60 cm-es sávban vette körül a kályhalyukat. A falvastagság itt 22-25 cm.

A konyhaajtó fölötti füstnyílást a kémény építésével egyidejűen betöltték. Az ajtó utca felőli sarkától 38 cm-re kezdődött, hossza 35,5 cm, magassága közepén 15 cm. Az ajtó másik sarkától 4 cm-re volt a gerendák miatt, de itt már a magasság 22 cm a gerendák eltolódása miatt.
/IV. rajz/

A Nyílászárókra vonatkozóan első pillantásra megállapítható volt, hogy a tornácra nyíló ajtók közül a padlásfeljáró újabb lehet, hiszen mérete más, mint a többi háromé, továbbá faanyaga is újabb. A volt tulajdonos Skrublics Béláné szerint a padlásfeljáró egyidejű az épülettel, s a pítarra nyíló ajtaja is mindig megvolt. A bontásnál a festés leverésekor már szembetűnő volt, hogy a lépcső maga valóban régi, bárdolt pallókból van és keményfa, míg a fokok alá és mellé szegelt deszkázat újabb, puhafa, fűrészelt és eléggé hevenyészett módon készült.

A telken lévő gémeskut adatai: A két szomszéd közösen használta. Jelenleg beton kávéja van, a belseje a föld szintjétől lefelé viszont eredeti állapotát őrzi. Téglával van kirakva, a nyílás átmérője 103cm. A téglák sugár alakban, legkisebb végükkel, lapjában vannak körberakva, 14 cm-es éle van a téglák kiálló végének. A káva korábban négyszögletes volt, deszkás oldallal. Lent négy egymásbaacsapolt gerenda tartotta, a gerendák vége kiállt, ezekre négy oldalt egy-egy keményfa palló volt fektetve. A káva oldala függőlegesen álló deszkákból készült, a sarkoknál erősebb sarokoszlopok voltak, a tetőrészt deszkaszegés képezte, azaz vízgerendák, melyek a sarokoszlopokhoz voltak szegelve. A függőlegesen álló deszkákról nem emlékeztek, hogy puha vagy keményfából voltak-e.

A kut gémje eredeti, rajza 10-15 éve még favödör volt, melyet szintén közösen használt a két szomszéd, szombatanként gyökérkefével mosta ki, hol egyik, hol másik.

A kutgém körül volt rakva 70 cm-es sugárban földdel - ennek nyomai most is láthatók - szélén karók tartották a földmagaslatot.

Knózy Judit

tud.főmunketárs

Kaposvár, 1978. aug.

